

ספר תפארת ישראל, למהר"ל מפראג, ז"ל פרק ה

ועל זה אמר רבי חנניא דבריו כי 'רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, ולפיכך הרבה להם מצות הרבה', והם מוכנים אל מצות הרבה מאוד. וזהו זכות ישראל כאשר יש להם מצות הרבה ביותר, ולכך שכרם גדול יותר. ואל יקשה לך סוף סוף יהיה שכרם יוצא בהפסדם, שאם לא יקיים רוב התורה יהיה רשע. זה אינו, דסוף סוף מרויח בזה על ידי שיש לו הכנה אל התורה שיש בה מצות הרבה. כי הדבר הזה שאפשר שיקיים המצות או לא יקיים – דבר זה הוא שקול, כי אולי יזכה ויקיים המצות. וכיון שהדבר הוא שקול, דבר זה מכריע מה שהוא מוכן אל תורה של רבוי מצות, ודבר זה הוא זכות גדול מאד. ודבר זה יתבאר לקמן כי זה מסגולת נפשם של ישראל שהם מוכנים אל המצות. ואם היצר הרע מתגרה בהם, מכל מקום מצד עצם נפשם מוכנים אל התורה. ולפיכך אמרו (סנהדרין צ א) 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא', מפני הכנתם אל התורה. ויותר מזה אמרו (סנהדרין קי ב), שאפילו קטן שנולד יש לו חלק לעולם הבא, כמו שיתבאר. ואין זה רק מצד שלמות בריאתו בעצמו, שהוא מוכן אל התורה, ולכך זוכה לעולם הבא. ולפיכך אמר 'רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות', שבמה שיש להם רבוי מצות הוא זכות להם בודאי.

ספר שם עולם חלק א - פרק יט

ושמעתי בשם הגר"א ז"ל פירוש על מה שאמר דוד המלך ע"ה שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב. א', מה הוא לשון שש ולא אמר שמח. ועוד, מהו שהמשיל אמרי ה' לשלל. ואמר כך, דלשון ששון בלשון הקודש מונח על דבר שמגודל השמחה נולד לו תוגה, ובדרך משל, שתי מחנות היו נלחמים אחד נגד השני, וינצח אדם אחד מהנלחמים את כל המחנה שכנגד, משום שקלע אל המטרה להראש שלהם [במצביא]. וניתנה לו רשות שיקח את כל השלל לעצמו [כפרס], ואך על איזה שעות אחדות ניתנה לו הרשות.

והנה האיש הזה הייתה שמחתו גדולה מאד שהיה שלל רב של כסף וזהב, ועמל בכל כחו בשעות אחדות אלו לאסוף הון רב. אך כנשאו את עיניו, כל מה שהיה רואה שהמחנה גדול מאד וכסף וזהב מונח להפקר עלי ארץ, מגודל שמחתו נולדה לו תוגה בידיעתו שאין לו רק שעות אחדות לזה, והוא חושב מי יתן על עת הזו שיהיה לי כח של עשרה אנשים לאסוף כל השלל תחת רשותי בזמן מועט.

כן הוא הענין הזה, דוד המלך ע"ה כאשר שהוא השיג יקר התורה וערכה, ואמר הנחמדים מזהב ומפז רב וגו', היה שמח מאד עליה ממש כאדם המוצא שלל רב ששמח מאד על שהוא רואה שבכל רגע ורגע הוא משתכר כסף וזהב למכביר, ברגע זה הוא מוצא תכשיט ששונה מאה דינרין וברגע זה תכשיט ששונה אלף דינרין. כן הוא ממש בלימוד התורה, בכל רגע ורגע שהוא לומד ואומר איזו תיבה הוא מקיים מצות עשה דאורייתא של לימוד התורה, בזו העת הוא לומד מקרא ובזו הוא לומד משנה ובזו הלכות.

וכן כהאי גוונא לענין קיום המצות, ועבור כל פרט ופרט יש למעלה עונג בפני עצמו. אך מגודל השמחה נולדה לו תוגה, באשר שידע שימי האדם הם קצרים והוא חושב מי יתן שאוכל ללמוד ולחטוף בזו העת אלפים פעמים כזה, כי הלא ישאר עוד הרבה והרבה יותר מונח להפקר ממה שלקחתי בידי:

וכל הרעיון הזה רמוז בגמ' בקיצור (עירובין נ"ד) אמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא חטוף ואכול חטוף ושתי דעלמא דאזלינן מינה כהלולא דמיא. אכילה היא רמז להלכות ושתייה היא רמז לאגדות שיש בהן סודות התורה שנמשלו לייך, והוא כעין מה שאמרו חז"ל על הפסוק לכו לחמו בלחמי ושתו בייך מסכתי, לחמי אלו הלכות ושתו וכו' אלו אגדות: [ומה שאמר כהלולא דמיא, עייך בפירש"י. ולענ"ד נראה לבאר דידוע דהתורה נמשלה לאשת חיל, כי בעת שהשם יתברך נתן לנו התורה היתה בשם אירוסין כמו שאמרו חז"ל על הפסוק תורה צוה לנו משה מורשה וגו' אל תקרא מורשה אלא מאורסה, וכשאדם מתדבק בלימודה תמיד היא בבחינת נשואין. ולהיפך יש כח הטומאה, שרמז עליו הכתוב ואמר מוצא אני מר ממות את האשה, ואשרי האדם שעשה הלולא בעולם הזה עם האשת חיל דהיינו ע"י שיתדבק בה כל ימיו ונשאת אשת חברתו לנצח, ואוי לו למי שעשה הלולא עם שכנגדה דהיינו ליל' וכת דילה ר"ל בימי חייו, וגם היא נשאת אח"כ אשת חברתו, שהיא בבחינת מר ממות להענישו ולרדותו ביסורים. ולזה אמר חטוף ואכול וכו' היינו לימוד התורה, דעלמא דאזלינן מינה כבי הלולא דמיא ר"ל שבעוה"ז הוא מקום הנשואין ואשרי מי שנושא האשת חיל ובורח מן שכנגדה]: